

že normy cenové vycházejí spíše s hlediskem objektivních, majíce snahu paralyzovati vlivy na místní relativní trh statků, mezi nimi též nemovitostí, a tím na cenovou hladinu vůbec, jakož i na objektivní únosnost nemovitosti samé: nesmí však v případech shora uvedených býti zcela zanedbán zřetel subjektivní, souvisící s příjmovými i výdělkovými poměry nabyvatelů a jejich povinnosti vyživovací, a právě tyto momenty našly patrně i pro obor práva cenového svůj výraz v cit. již ustanovení čl. II., č. 3. vl. nař. 443/41 doplňujícím § 5 nař. 218/38 na odstavec 3, jakož i výlučně pro obor cenový v § 3 nař. 175/39 o výjimkách z cen. V takových případech bylo by vždy spravedlivé naříditi cenovou výjimku a schváliti smlouvu bez cenově-trestních následků pro smluvní strany. Nebylo by třeba obávati se zde vlivu na místní relativní trh a absolutní cenovou hladinu, neboť takový vliv mohl by býti vyloučen právě ustanovením výjimky ve schvalovacím výměru, již nebylo by se lze v jiných případech, zejména při převodech mezi cizími osobami ani pro obdobnou ani pro tutéž nemovitosti dovolati.

Na tyto problémy dnešní praxe venkovských odstupních smluv dovolil jsem si jako příslušník stavu jistě k tomu povolného pouze upozorniti a bylo by velmi vhodné, když by na tyto problémy byly příslušní činitelé před vydáním podrobnějších, ať veřejných neb interních předpisů a před ustálením praxe v tomto novém oboru politického schvalování rodinných smluv odstupních včas a dostatečně upozorněni.

*

Mimochodem jen budiž upozorněno na to, že cenové předpisy jsou závazné též pro dražby nemovitostí, ať nespornou či exekuční, a že nejvyšší podání nesmí býti přijato na vyšší než okresním úřadem schválenou nejvyšší přípustnou cenu nemovitostí. Je proto záhodno, aby se soudy dražbu provádějící dříve dotázaly okresních úřadů neb magistrátů na tuto cenu, než přikročí k odhadu a aby při tomto odhadu soudního odhadce na ni upozornily. Náczr, tlumočený v článku „Jak postupovati při dražbách nemovitostí vzhledem k cenovým předpisům“ v č. 1. roč. VI. čp. „Právní praxe“, str. 24, že lze v dražbách za dovolenou cenu považovati zpravidla ještě cenu převyšující odhadní cenu o $\frac{1}{4}$ se zřetelem na ustanovení § 200, č. 1 ex. ř., byl v článku Dr. F. Vlčka: „Několik poznámek k dohledu na ceny nemovitostí“ v Cenovém zpravodajství roč. III. č. 8 z 23. února 1942 označen za nesprávný. Předpis § 200, č. 1 ex. ř. platí pouze v rámci cenových předpisů.

Ježto cenovými úřady za nejvyšší uznanou cenu nelze překročiti, lze se jí s úspěchem dovolati též v řízení poplatkovém a v řízení o dávce z přírůstku nemovitostí a proto je již také k tomuto účelu, a nejen

pro vyvarování se cenovému deliktu dobře, dáti si předběžným cenovým měřením nejen rozhodnouti, zda určitá zamýšlená cena vyhovuje předpisům cenovým (neboť za cenu nižší je dovoleno prodávati), nýbrž žádati vůbec za nejvyšší přípustnou cenu. Neboť za dnešního vázaného hospodářství cenového: obecná hodnota = nejvýše přípustná cena.

JUDr. LADISLAV SKULA, notář v Kroměříži:

Výklad pojmenování „zákonní dědici“ při odkazech.

I.

Všeobecné vykládací pravidlo při odkazech. § 655. Slova chápou se i při odkazech ve svém obvyklém významu, leč by se dokázalo, že zůstavitel navykl si s určitými výrazy spojovati zvláštní, sobě vlastní smysl, nebo že by jinak odkaz neměl účinku.

Zvláštní předpisy o odkazu: a) věci určitého druhu §§ 656 až 659, b) odkaz věci určité, §§ 660 až 661, c) věci cizí, § 662, d) pohledávky, §§ 663 až 668, e) věna, §§ 669 až 671, f) zaopatření, výchovy nebo stravy, § 672 a § 673, g) svršků, domácího zařízení, § 674, h) schránky, §§ 675 až 677, i) klenotů, šperků nebo ozdoby, § 678, k) zlata nebo stříbra, § 679, l) hotovosti, § 680, m) O pojmenování: děti, § 681, n) příbuzní, § 682, o) osoby služebné, § 683.

Rozumí se paragrafy všeobecného zákoníku občanského.

V zákoníku samém však nenacházíme ničeho o pojmenování odkazovníků „zákonní dědici“.

Stubenrauchův komentář k občanskému zákoníku (IV. vyd. z roku 1884) na straně 812 komentuje § 655 všeob. obč. zák. doslovně mezi jiným takto:

„Das logische Element der Auslegung liegt in der Absicht des Erblassers, welche aus dem Zusammenhange der von ihm getroffenen Anordnungen u. s. w. ermittelt werden muß. Hierbei ist im allgemeinen die Absicht anzunehmen, dem bedachten auch wirklich einen bestimmten Vorteil zuzuwenden, deshalb sind Vermächtnisse so auszulegen, daß sie von Wirksamkeit seien.“

Při tom se poukazuje na rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru ze dne 17. prosince 1856 č. 11.614, otištěné v čís. 36 časopisu Allgemeine Gerichtszeitung z roku 1857 a pod číslem 251 sbírky Glaser-Unger otištěný právní případ, kde se jednalo o výklad zůstavitelem použitého výrazu „zákonní dědici“.

Žádné z obou zmíněných rozhodnutí nebylo mně v době, kdy jsem řešil praktický případ níže uvedený, dostupno.

II.

V mé soudně komisařské praxi vyskytl se totiž případ projednání pozůstalosti po bezdětné manželce, zemřelé v roce 1940, zanechavší dědickou smlouvu, pokud se týče vzájemnou závěť z roku 1908 toho obsahu, že přeživší z manželů stane se povšechným dě-

dicem manžela předemřelého, že však „vyplatí zákonitým dědicům předemřelé strany jakožto odkaz v zákonitě lhůtě polovici ceny čisté pozůstalosti“.

Tento případ stal se zajímavým, když pátráním po zůst. příbuzenstvu se zjistilo, že zůstavitelka nezařadila ani rodičů, ani sourozenců neb potomků po nich, ani děda neb bábu, že tedy po rozumu ustanovení § 757 vš. obč. zák. poslední věty (ve znění upraveném I. dílčí novelou v § 68) pozůstalost celá napadla by zůst. manželu jako zákonitěmu dědici, kdyby nebyl ustanoven již samou dědickou smlouvou, pokud se týče závěti za dědice, že tedy zůst. manžel jest nejen dědicem povšečným podle dědické smlouvy a závěti, nýbrž současně i odkazovníkem, a to jediným polovice ceny čisté pozůstalosti, že tudíž není povinen ničeho vypláceti odkazem příbuzným předemřelé manželky.

Proti tomuto výkladu, podepřenému poslední větou § 532 všeob. obč. zák. a první větou § 536 vš. obč. zák., jakož i § 64 I. dílčí novely, podle něhož nová pravidla zákonné dědické posloupnosti neplatí, nastal-li dědický nápad před účinností novely, čili platí, nastal-li tento nápad po počátku účinnosti novely, brojil jeden ze zůst. bratranců, který by podle práva platného před počátkem účinnosti I. novely byl odkazovníkem, ve svém rekurse takto:

„Běží o výklad poslední vůle, resp. dědické smlouvy. První stolice staví se na stanovisko, že slova zákonití dědicové vykládati jest podle ustanovení dílčí novely tak, že v době nápadu pozůstalosti jest zákonitým dědicem pouze manžel a že v důsledku toho mu patří celá pozůstalost.

Než tomu tak není. I smlouva dědická i poslední vůle podléhají, pokud jde o výklad, všeobecným ustanovením občanského zákona o pravé vůli strany. I v dědickém právu nutno na prvním místě zdůrazniti tak zvaný favor testamenti, t. j. vůli zůstavitelově je pokud možno zjednatí průchod.

Vůle zůstavitelova rozhoduje a dlužno dáti vůli zůstavitelově přednost před tím, co by jiné osoby mohly pod jeho projevem rozuměti, čili všeobecně řečeno dlužno rozhodnouti nikoli podle slov zůstavitelových, ale podle jeho úmyslu.

Je dlužno vykládati projev podle způsobu života a platných nařízení v době jeho života, podle způsobu řeči (tak také komentář).

A nyní dlužno uvážiti, že dědická smlouva ustanovuje za dědice manžela, který má vyplatiti odkaz zákonitým dědicům pro případ, že manželství zůstane bezdětné.

V době, kdy dědická smlouva byla sdělována, neplatilo ještě ustanovení dílčích novel obč. zák., nýbrž zákonitými dědici byly ještě osoby uvedené v §§ 731, 741 až 749 obč. zák.

Byli to pokrevní příbuzní, a sice do 4. linie, mezi něž patřím také já. Je zřejmo, že zůstavitelka ustanovuje tak, jak v tu dobu bylo zvykem, svůj majetek své rodině, která by přišla v úvahu podle této doby jako zákonitý dědic. Vždyť v tu dobu dbalo se vždy na to, aby při bezdětnosti určitá rodina dostala alespoň část majetku přineseného zpět a proto nelze pochybovati o pravé vůli zůstavitelčině.

Vždyť tato zůstavitelka ustanovuje jako dědice svého manžela a v protikladu proti němu ustanovuje jako odkazovníky své zákonné dědice, neomezujíc je na dědečky. Nedostatek dětí je předpokladem, manžela jmenuje dědicem a tedy vylučuje jeho zákonitou posloupnost právě tím, že má na mysli druhé zákonité dědice.

Tak dlužno vyložiti tuto smlouvu dědickou bez ohledu na pozdější ustanovení zákona o zákonných dědicích. Novela má na mysli při určení rozhodné doby pro posuzování významu slova zákonitý dědic ty momenty, v nichž vůbec není jiný dědic určen. Nemá však na mysli případy, kdy způsobem tak jasným, jak je v tomto případě, je dědic odlišen od odkazovníků.

Proto I. stolice posoudila věc nesprávně po stránce právní a nemohla mne také odkázati na pořad práva s mými nároky.“

Krajský jako rekursní soud stížnosti nevyhověl a naříkané usnesení potvrdil s tímto odůvodněním:

„Podle čl. II. a § 72 díl. nov. I. k obč. zák. vešla v platnost nová zák. ustanovení podle §§ 68—71 díl. nov. I., jimiž byly změněny ustanovení §§ 757—759 obč. zák. dnem 13. října 1914 a všechny dosavadní předpisy pozbyly platnosti, pokud v zákoně není nic jiného stanoveno. Nebylo proto možno použití nových ustanovení § 757 obč. zákona jen na ta dědictví, která napadla před počátkem působnosti tohoto nařízení, t. j. před 13. říjnem 1914.

Nelze proto přisvědčiti z těchto cit. ustanovení právním názorům stěžovatele, že by předmětná dědická smlouva, i když byla sjednána před působností díl. nov. I., měla býti posuzována co do výkladu projevu poslední vůle podle dřívějších zákonných ustanovení, platných před novelou. Poněvadž delace a dědictví napadlo úmrtím zůstavitelky teprve dne 16. května 1940, je třeba posuzovati správně je podle nynějších zákonných ustanovení § 757 obč. zák. a násl.

Poněvadž podle obsahu spisů v předmětném případě zůstavitelka žádných descendantů nezanechala a také není tu ascendentů, tudíž zákonných dědiců, zůstává tak vskutku jediným dědicem její pozůstalý manžel.

Poněvadž tedy dědická smlouva byla správně posouzena po stránce právní a ježto jediným dědicem celé pozůstalosti podle těchto ustanovení zákonných jest pozůstalý manžel, proto nebylo možno v navrhovaném směru stížnosti vyhověti, ježto tato nemá zákonného podkladu.“

III.

Toto stanovisko rekursního soudu shoduje se s názorem Ehrenzweigovým, projevěným na str. 85 jeho „Systému“ I. dílu z roku 1925 slovy:

„Über die Möglichkeit und Zulässigkeit des Inhaltes, über die Rechte der Vermächtnisnehmer und der Noterben entscheidet grundsätzlich das zur Zeit des Erbfailes geltende, nicht das Gesetz, unter dessen Herrschaft der letzte Wille errichtet worden ist.“

Tím tuto skromnou úvahu končím.